

**IZVJEŠĆE O RADU PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2020. GODINU**

SARAJEVO, VELJAČA 2021. GODINE

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH.....	1
AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH.....	3
Odjeljak A. Postupanje povodom pritužbi	3
1. Pritužbe koje se odnose na nepravilnosti u postupku odabira kandidata za odlazak u mirovne misije	5
2. Ostvarivanje prava za obavljanje dužnosti višeg ustrojbenog mjesta u odnosu na osobni čin ...	7
3. Pritužbe koje se odnose na provođenje stegovnih postupaka u Oružanim snagama BiH.....	8
4. Pojedinačni specifični slučajevi	8
Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći.....	9
Odjeljak C. Najavljeni i nenajavljeni posjeti jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH...10	
1. Najavljeni posjet Centru za temeljnu obuku Oružanih snaga BiH u Pazariću.....	10
2. Najavljeni posjet Zapovjedništvu 4. pješačke brigade Oružanih snaga BiH u Čapljini.....	11
12. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA OMBUDSMANA ZA ORUŽANE SNAGE.....	12
OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2020. GODINI.....	13

POGLAVLJE I.

UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s člankom 5. stavak (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2020. godinu.

Shodno članku 1. stavku (2) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, dužnost vojnog povjerenika uspostavljena je s ciljem jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, kako je to zajamčeno Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Vojni povjerenik je neovisno tijelo Parlamentarne skupštine BiH s nadležnošću za: a) istraživanje specifičnih pitanja po nalogu Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH. Naputci se mogu izdati samo ako se pitanje ne razmatra u sklopu djelovanja Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, a vojni povjerenik može i sam zatražiti da Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH izda naputak za istraživanje specifičnih pitanja; poduzimanje aktivnosti na osnovi vlastite procjene kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije od članova Parlamentarne skupštine BiH ili u razmatranju pritužbi vojnih osoba i kadeta, te kada na bilo koji drugi način uoči okolnosti koje upućuju na povredu ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta.

Pravni okvir za djelovanje vojnog povjerenika određen je člankom 1. stavak (3) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), kojim je navedeno:

Na sva pitanja organizacije i upravljanja te druga pitanja bitna za rad vojnog povjerenika, čija je dužnost uspostavljena ovim zakonom, i odnosa prema pravnim i fizičkim osobama, u mjeri u kojoj nisu propisana ovim zakonom, primjenjuju se Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine i Zakon o upravi.

Shodno navedenoj odredbi, pravni okvir za djelovanje vojnog povjerenika čine: Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 6/13), Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), te Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Polazeći od stava izraženog u Preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, broj 1742/2006 (Ljudska prava pripadnika Oružanih snaga, čl. 2. i 4.) da su „pripadnici oružanih snaga građani u uniformi koji moraju uživati ista temeljna prava, uključujući ona iz Europske konvencije o ljudskim pravima i revidirane Europske socijalne povelje, te jednaku zaštitu svojih prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin u granicama nužnosti vojne službe“, vojni povjerenik je,

djelujući povodom pritužbi djelatnih vojnih osoba i na osnovi posjeta zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH, nastojao utjecati na Ministarstvo obrane BiH i nadležne u sustavu Oružanih snaga BiH da pristupe otklanjanju uočenih povreda ljudskih prava.

Tijekom izvještajnog razdoblja Ured vojnog povjerenika imao je profesionalnu suradnju s Ministarstvom obrane BiH, Zajedničkim stožerom Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički stožer OSBiH) i Generalnim inspektoratom Ministarstva obrane BiH (u daljnjem tekstu: Generalni inspektorat). Također, treba spomenuti i dobru suradnju s Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH, koja se ostvaruje razmjenom predmeta shodno nadležnosti jedne i druge institucije za njihovo rješavanje, a s ciljem unaprjeđenja kvalitete zaštite ljudskih prava i sloboda.

Također, u ovom izvještajnom razdoblju nije izostala podrška ni Ženevskog centra za upravljanje sigurnosnim sektorom (DCAF). S ciljem jačanja kapaciteta Ureda vojnog povjerenika, kao i zbog neusvajanja sistematizacije za instituciju vojnog povjerenika, DCAF snosi troškove rada stručnog suradnika (Memorandum o razumijevanju od 1. 3. 2020. do 28. 2. 2021.).

U ovom izvješću o radu najprije će biti prikazano stanje ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH uz navođenje ključnih područja koji su bili predmetom pritužbi, kao i statističkog pregleda pritužbi. U ovome dijelu bit će dan i pregled osnovnih preporuka, zaključaka, stavova, zapažanja i inicijativa za poboljšanje stanja ljudskih prava, a koje je vojni povjerenik izdao Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH. Potom će biti opisani uvjeti života i rada u vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, temeljeni na podacima dobivenim tijekom obavljanja najavljenih i nenajavljenih posjeta jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH. Na kraju, istaknut je pregled ostalih aktivnosti Ureda vojnog povjerenika realiziranih u 2020. godini.

Poseban segment rada vojnog povjerenika u ovom izvještajnom razdoblju bio je praćenje epidemioloških mjera provedenih na lokacijama Oružanih snaga BiH u cilju zaštite zdravlja djelatnih vojnih osoba u okolnostima pandemije COVID-19.

Od donošenja Odluke Vijeća ministara BiH o proglašenju nastanka stanja prirodne ili druge nesreće na teritoriju Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 18/20) Ministarstvo obrane BiH i Oružane snage BiH poduzeli su sve potrebne epidemioške mjere kako bi zaraza među djelatnim vojnim osobama svela na najmanju moguću mjeru. Posebno su svoj doprinos dali medicinski i sanitetski timovi u sklopu zapovjedništva i jedinica, a svakako je značajno bilo i otvaranje tri opremljene ambulante u sklopu Oružanih snaga BiH.

Tijekom obuka kadeta, priprema jedinica za odlazaka u mirovne misije i dočeka jedinica iz misija, provedene su posebne mjere i testiranja u cilju zaštite života i zdravlja djelatnih vojnih osoba.

Međutim, s obzirom na način ustrojstva i rada Oružanih snaga BiH, unatoč poduzetim epidemiološkim mjerama, u izvještajnom razdoblju zaražene su 762 osobe, dok je nažalost od posljedica zaraze COVID-19 preminulo devet pripadnika Oružanih snaga BiH. Od ukupnoga broja zaraženih, većina je bila u kontaktu s virusom u obiteljskom okružju, dok je transmisija među pripadnicima Oružanih snaga BiH na lokacijama na kojima su raspoređeni bila minimalna.

POGLAVLJE II.

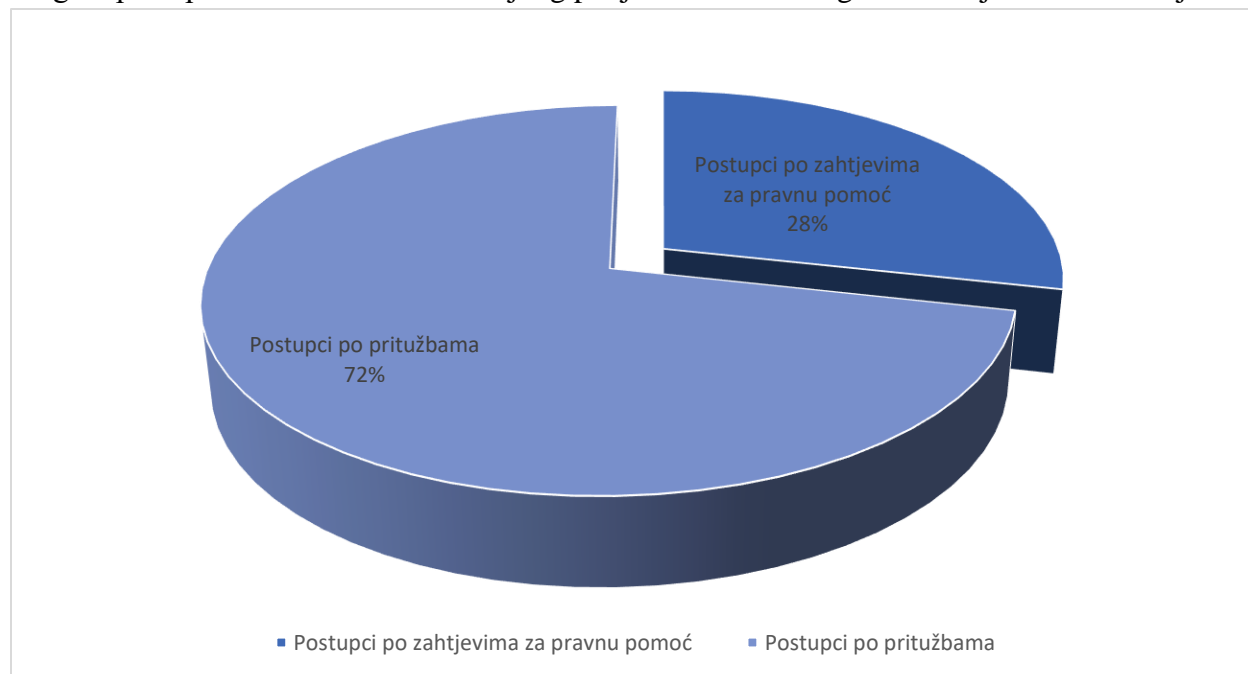
AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Odjeljak A. Postupanje povodom pritužbi

U kontekstu provođenja parlamentarnog nadzora rada i drugih pitanja iz područja zaštite ljudskih prava i sloboda vezanih za vojne osobe i kadete u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, svaka djelatna vojna osoba ili kadet u Oružanim snagama BiH ima pravo neposredno kontaktirati s vojnim povjerenikom i podnijeti pritužbu. U izvještajnom razdoblju najveći broj postupaka i istraga otvoren je na temelju pritužbi djelatnih vojnih osoba (u daljnjem tekstu: DVO). Osim postupanja povodom pritužbi, vojni povjerenik ovlašten je postupati po službenoj dužnosti kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije ili uoči okolnosti koje upućuju na povrede ljudskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba i kadeta.

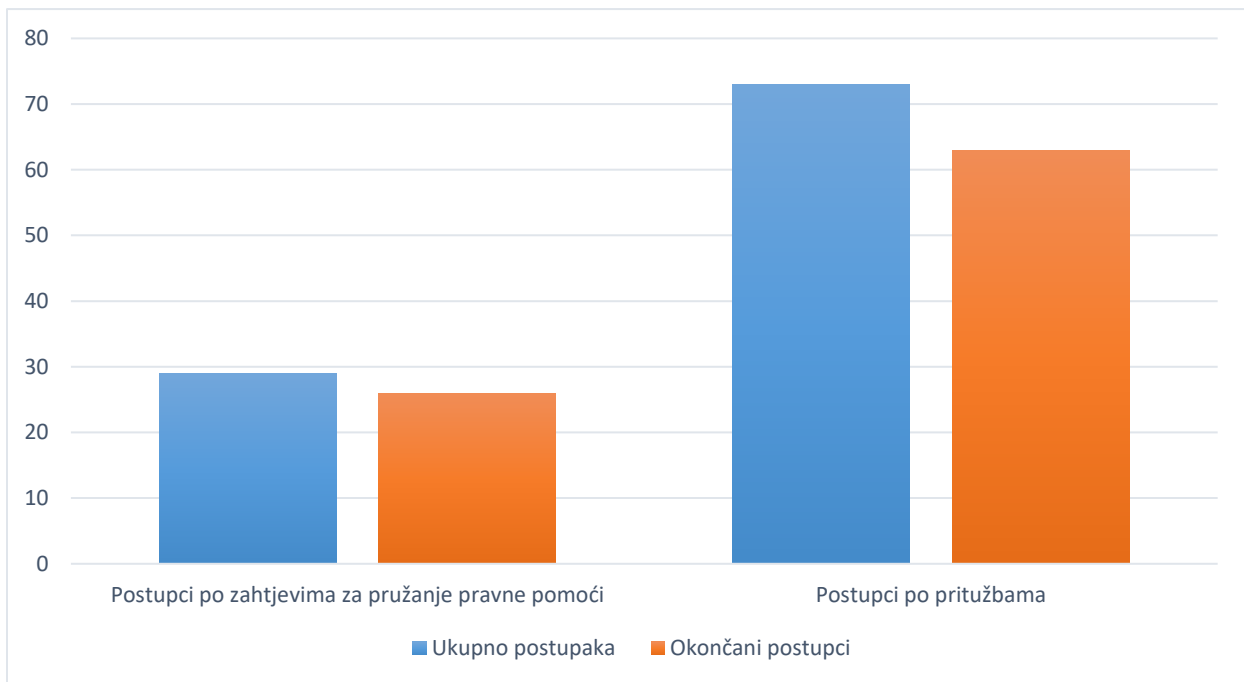
Analizom predmeta zaprimljenih u Uredu vojnog povjerenika može se konstatirati da je najveći broj postupaka i istraga u 2020. godini otvoren na temelju pritužbi djelatnih vojnih osoba. Tako su u Uredu vojnog povjerenika evidentirana ukupno 102 predmeta, **od kojih su 73 postupka vođena povodom pritužbi, a 29 postupaka povodom zahtjeva za pružanje pravne pomoći.**

Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika u 2020. godini dan je u Tablici broj 1.

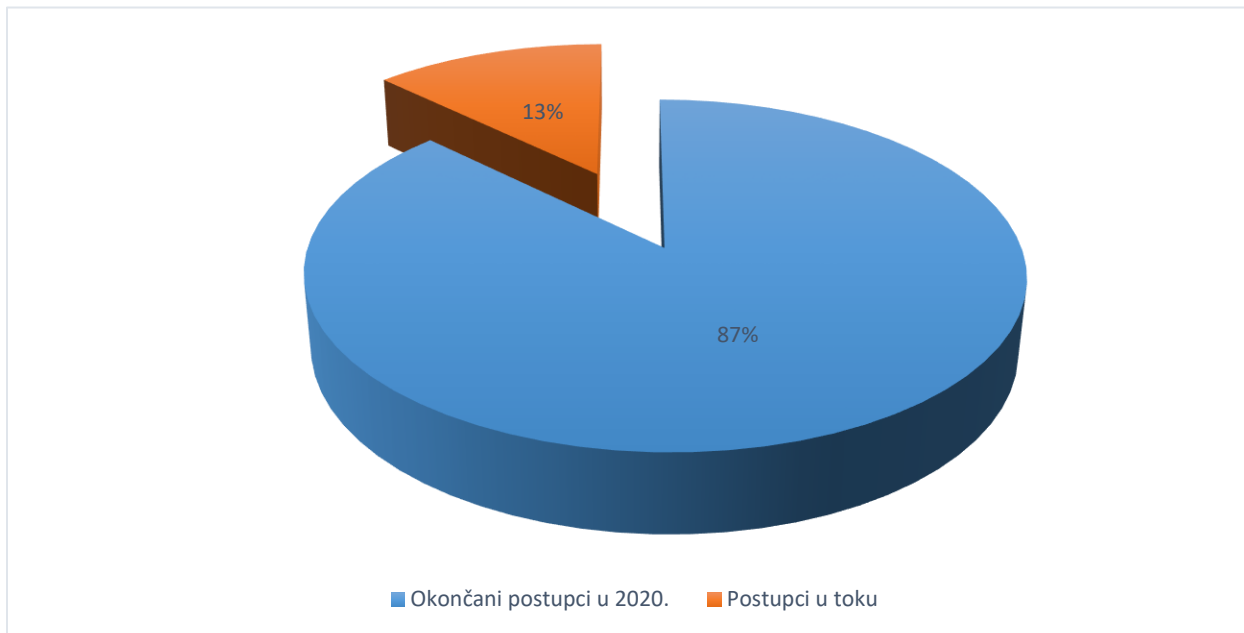
Tablica 1. Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika u 2020. godini

U izvještajnom razdoblju postupci povodom pritužbi okončani su u 63 predmeta, a povodom zahtjeva za pružanje pravne pomoći okončano je 26 postupaka. Pregled okončanih postupaka po područjima dajemo u Tablici broj 2.

Tablica 2. Pregled okončanih postupaka u 2020. godini

Dakle, od ukupno 102 pokrenuta postupka u Uredu vojnog povjerenika u 2020. godini, njih 89 je okončano, dok se u 13 predmeta postupak i dalje vodi, kako je to prikazano u Tablici broj 3.

Tablica 3. Ukupan broj vođenih i okončanih postupaka u 2020. godini

Od ukupnoga broja predmeta povodom kojih je vojni povjerenik postupao u 2020. godini, 62 predmeta je riješeno u korist podnositelja pritužbi, što je prikazano u postotcima u Tablici broj 4.

Predmeti riješeni u korist podnositelja pritužbi	
Ukupan broj riješenih predmeta u 2020. godini	89
Predmeti riješeni u korist DVO-a	62 (69,6 %)

Tablica 4. Predmeti riješeni u korist podnositelja pritužbi

Uzimajući u obzir podatke predstavljene u Tablici broj 4, vojni povjerenik izražava zabrinutost zbog osnovanosti pritužbi djelatnih vojnih osoba.

Tijekom 2020. godine najveći broj postupaka u Uredu vojnog povjerenika BiH vođen je u sljedećim područjima:

- 1. pritužbe koje se odnose na nepravilnosti u postupku odabira kandidata za odlazak u mirovne misije;**
- 2. pritužbe koje se odnose na ostvarivanje prava za obavljanje dužnosti višeg ustrojstvenog mjesta u odnosu na osobni čin;**
- 3. pritužbe koje se odnose na provođenje stegovnih postupaka u Oružanim snagama BiH;**
- 4. Pojedinačni specifični slučajevi.**

1. Pritužbe koje se odnose na nepravilnosti u postupku odabira kandidata za odlazak u mirovne misije

U 2020. godini vojni povjerenik zaprimio je više pritužbi djelatnih vojnih osoba zbog navodnih nepravilnosti pri odabiru kandidata za odlazak u operacije potpore miru u IR Afganistan.

U nastavku dajemo pregled oglednih predmeta za ovo područje.

Vojnom povjereniku obratio se I. F., čija se pritužba odnosi na navodne nepravilnosti pri odabiru kandidata za odlazak u operaciju potpore miru BHCON-RSM-MP-007 u Afganistanu, u Bojni vojne policije, Brigada taktičke potpore OSBiH.

O predmetnom slučaju Generalni inspektorat je 5. 10. 2020. vojnom povjereniku dostavio izvješće broj: IGAR 05-03-32-1-195-14/20, u kojem se navodi da je pritužba I. F.-a osnovana. Također je navedeno da je Preporuka o osnovanosti pritužbe vojnika I. F.-a Generalnog inspektorata upućena Povjerenstvu za odabir kandidata aktom broj: IGAR 05-03-32-1-195-23/20 od 2. 10. 2020.

Vojni povjerenik je aktom broj: UP1/05/3-37-3-80/20 od 6. 10. 2020. tražio od Povjerenstva dostavu informacije je li i na koji način postupilo u skladu s Preporukom Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH. Ministarstvo obrane BiH je 6. 11. 2020. vojnom povjereniku dostavilo

akt broj: 10-50-86-43/20 u kojem se navodi: „Nakon obavljanja analize Povjerenstvo je aktom broj: 10-03-10-1908-1-83/19 od 20. 10. 2020. predložilo da se s liste osnovnih kandidata za sudjelovanje u BHCON-RSM-MP-007 ukloni V. A., a umjesto njega na listu uvrsti I. F. Ministarstvo obrane BiH je prihvatilo ovaj prijedlog i donijelo naredbu o izmjeni Naredbe o izboru pripadnika OSBiH za upućivanje u operaciju potpore miru *Odlučna podrška* u IR Afganistan, 7. kontingenta vojne policije OSBiH BHCON-RSM-MP-007, broj: 10-03-10-1189-9/20 od 28. 10. 2020.“.

Vojni povjerenik je 10. 11. 2020. donio Odluku o obustavi postupka u navedenom predmetu, jer je utvrđeno da je Ministarstvo obrane BiH, na zahtjev i zbog djelovanja vojnog povjerenika, otklonilo nepravilnosti navedene u pritužbi.

Vojnom povjereniku obratila se djelatna vojna osoba D. O. podnoseći pritužbu koja se odnosi na nepropisno postupanje predsjednika potpovjerenstva za OPM RSM-012 T.M. i člana povjerenstva F. J., koji su navedenoj vojnoj osobi navodno, prilikom intervjua nakon II. faze obuke, dodijelili broj bodova isključivo s ciljem diskvalifikacije iz daljnjeg procesa obuke.

Vojni povjerenik i Generalni inspektorat su, provodeći istragu, utvrdili postojanje nepravilnosti u ovom i drugim slučajevima pri odabiru kandidata za navedenu operaciju potpore miru, a GI MOBiH je izdao Preporuke Zajedničkom stožeru OSBiH i Ministarstvu obrane BiH usmjerene na otklanjanje tih nepravilnosti.

Vojni povjerenik tražio je od Ministarstva obrane BiH i Zajedničkog stožera OSBiH dostavu informacije o poduzetim aktivnostima i mjerama po pitanju preporuka Generalnog inspektorata MOBiH navedenih u Izvješću IGAR 05-03-32-1-145-16/20. Ministarstvo obrane BiH je vojnom povjereniku 3. 7. 2020. dostavilo naredbu Zajedničkog stožera, broj: 16-05-03-8-1807-23/19, upućenu Operativnom zapovjedništvu OSBiH, a u kojoj se, uz ostalo, navodi kako se mora osigurati unifikacija Poslovnika o radu potpovjerenstva i s obzirom na to da su utvrđene pojave proizvoljnog ocjenjivanja kandidata na intervjuima. Ocjene koje se daju na intervjuu moraju biti u korelaciji s ocjenama koje je kandidat dobio po drugim elementima rangiranja, osim u posebnim slučajevima koji moraju biti pismeno obrazloženi u zapisniku sa zasjedanja potpovjerenstva. U istom aktu naloženo je provođenje stegovnih postupaka protiv odgovornih osoba zbog nepravilnosti pri odabiru kandidata za dolazak u misiju, a vojni povjerenik će provesti nadzor nad provođenjem stegovnih postupaka.

Unatoč slanju dopisa i požurnica u kojima traži očitovanje o provedenim stegovnim postupcima protiv osoba odgovornih za navedene nepravilnosti, vojni povjerenik do pisanja ovoga izvješća nije dobio navedenu informaciju.¹

¹ Vojni povjerenik je od Zajedničkog stožera OSBiH dobio informaciju u kojoj se navodi da još nisu u mogućnosti poduzeti mjere zbog epidemiološke situacije

2. Ostvarivanje prava za obavljanje dužnosti višeg ustrojbenog mjesta u odnosu na osobni čin

U ovim je pritužbama uočena problematika koja se odnosi na nepostojanje naredbe ministra obrane ili načelnika Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH o vršiteljima dužnosti, i to na višim formacijskim mjestima u odnosu na njihova formacijska mjesta na koja su raspoređeni.

Zbog nepoštivanja propisanih procedura koje su uvjet za primjenu članka 64. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, podnositelji pritužbi trpe štetu u pogledu ostvarivanja dva ključna prava, i to:

- a) *materijalnih prava u skladu s poslovima ustrojstvenog mjesta koje djelatna vojna osoba obavlja, kao i*
- b) *neračunanja vremena provedenog u činu na mjestu vršitelja dužnosti u slučaju kada je postavljen na ustrojstveno mjesto koje je višeg čina od osobnog, a što je važno za napredovanje u djelatnoj vojnoj službi.*

Provodeći istragu povodom predmeta iz ovoga područja, vojni povjerenik došao je do sljedećih zaključaka:

- a) Nesporno je utvrđeno da su podnositelji pritužbi "stvarno obavljali dužnosti, poslove i radne zadatke drugog radnog mjesta". Dokazi za ovu tvrdnju su akti Generalnog inspektorata ili matičnih jedinica navedenih osoba koji su vojnom povjereniku dostavljeni u svrhu provođenja istrage o navedenim slučajevima, a u kojima se navodi da su navedeni doista obavljali dužnosti, poslove i radne zadatke formacijskih mjesta čina višeg u odnosu na njihov osobni čin. Određivanje vršitelja dužnosti umjesto djelatne vojne osobe koja je privremeno spriječena obavljati dužnost propisano je čl. 64.² i 138.³ Zakona o službi u Oružanim snagama BiH.
- b) Proceduralna greška koja se ogleda u nepostojanju naredbe o postavljenju na dužnost ne smije biti prepreka osobama koje su doista obavljale određenu dužnost za ostvarivanje prava koja proizlaze iz takvog faktičkog stanja, posebno uzme li se u obzir članak 17.

² Članak 64. (Plaća vršitelja dužnosti)

- (1) "Vršitelju dužnosti pripadaju plaća i druga primanja prema ustrojstvenom mjestu na koje je postavljen. Prava iz stavka (1) ovog članka imaju i djelatne vojne osobe koje obavljaju dužnost, odnosno zamjenjuju odsutnu vojnu osobu, ako obavljanje dužnosti, odnosno zamjenjivanje, traje više od 30 dana neprekidno."

³ Članak 138. (Vršitelj dužnosti)

- (1) Umjesto DVO-a koji je privremeno spriječen obavljati dužnost određuje se vršitelj dužnosti.
- (2) Vršitelj dužnosti može se odrediti i na upražnjeno ustrojstveno mjesto.
- (3) Vršenje dužnosti može trajati najdulje godinu dana od dana stupanja na dužnost.
- (4) Vršitelj dužnosti može se odrediti za ustrojstveno mjesto istog, neposredno višeg čina, odnosno neposredno nižeg čina.
- (5) Ako je to uvjet za promaknuće, vrijeme provedeno na dužnosti iz st. (1) i (2) ovog članka računa se kao da je DVO postavljen na dano ustrojstveno mjesto.
- (6) DVO, koji je određen sukladno st. (1) i (2) ovog članka, zadržava status i sva prava njegovog prethodnog ustrojstvenog mjesta, ako je za njega to povoljnije.
- (7) Određivanje vojne osobe iz stavka (1) ovog članka obavlja se naredbom ministra obrane ili načelnika Zajedničkog stožera OS, sukladno Zakonu.
- (8) Uvjeti koji su potrebni za vršitelja dužnosti isti su kao i uvjeti koji se traže za postavljenje.

Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, prema kojem su djelatne vojne osobe dužne izvršavati naredbe nadležnih starješina koja su u vezi sa službom, osim naredaba koje imaju obilježja kaznenog djela.

- c) Vojni povjerenik nema informaciju o tome je li pokrenuto pitanje stegovne odgovornosti osoba odgovornih za proceduralne greške pri postavljenju djelatnih vojnih osoba za vršitelje dužnosti.

3. Pritužbe koje se odnose na provođenje stegovnih postupaka u Oružanim snagama BiH

Tijekom 2020. godine vojni povjerenik zaprimio je više pritužbi koje su se odnosile na provođenje stegovnih postupaka protiv djelatnih vojnih osoba.

U nastavku dajemo pregled oglednog predmeta za ovo područje.

Vojnom povjereniku je Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine prosljedila na nadležno postupanje predmet djelatne vojne osobe S. G. zbog navodnih nepravilnosti pri vođenju stegovnog postupka. Predmet je u Uredu vojnog povjerenika upisan 12. 10. 2020. pod brojem: UP1/05/3-37-3-89/20.

Na temelju članka 4. točke a) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), te članka 5. Pravilnika o suradnji parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Ministarstvom obrane BiH, Generalnim inspektoratom pri Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, broj: 01,02-34-6-1428/09 od 5. 1. 2010. (u daljnjem tekstu: Pravilnik), vojni povjerenik zatražio je od Zapovjedništva 6. pješačke brigade dostavu potpunog spisa iz stegovnog postupka provedenog protiv S. G.-a.

Zapovjedništvo 6. pješačke brigade OSBiH je 10. 11. 2020. dostavilo potpuni spis iz navedenog stegovnog postupka. Među dostavljenim dokumentima nalazi se i akt broj: 16-14-15-01-34-5-797-14/20, u kojem se navodi da je navedenoj osobi izrečena stegovna mjera na koju nije uložio žalbu, te iz razloga što nije iskoristio pravni lijek, ta je mjera postala pravomoćna 24. 6. 2020.

Vojni povjerenik je, bez upuštanja u osnovanost pitanja, utvrdio da je stegovni postupak proveden u skladu s odredbama Pravilnika o vojnoj stezi i stegovnom postupku.

4. Pojedinačni specifični slučajevi

U 2020. godini vojni povjerenik zaprimio je i više pritužbi koje se odnose na pojedinačne specifične slučajeve iz sljedećih područja: naknada za prijevoz na posao i s posla, naknada za troškove smještaja, mobing, jednokratne novčane naknade i nagrade i premještaj na drugo mjesto rada zbog bolesti člana obitelji.

U nastavku dajemo pregled oglednih predmeta za ovo područje.

Parlamentarni vojni povjerenik BiH zaprimio je molbu osobe N. M. U navedenoj molbi je spomenuta osoba navela kako se nalazi na ustrojstvenom mjestu u 5. pješačkoj brigadi u mjestu službe: Vojarna

„Josip Karimović – Grabo“ Žepče. Živi sa suprugom i bolesnom majkom na Palama. Majka mu boluje od multiple skleroze, autoimune neurološke neizlječive bolesti zbog koje joj je uvijek potrebna njega treće osobe. Pored toga je naveo da on i supruga očekuju dijete, te bi mu zbog navedenih okolnosti mnogo značila mogućnost rada u blizini svojeg obiteljskog doma na Palama. Imenovani je vojnom povjereniku dostavio opsežnu medicinsku dokumentaciju kojom potkrepljuje svoje navode.

Vojni povjerenik je, koristeći se institutom posredovanja, aktom broj: UP1/05/3-37-3-27/20 od 5. 3. 2020., tražio od Zajedničkog stožera OSBiH da razmotri mogućnost premještaja vojnika N. M.-a u neku vojarnu u blizini Pala ili Sarajeva. Zajednički stožer OSBiH obavijestio je vojnog povjerenika da je, zbog navedenih okolnosti u obiteljskom životu, udovoljeno molbi osobe N. M., te je ona premještena na ustrojstveno mjesto u vojarnu „Miloš Obilić“ na Palama.

Vojni povjerenik je 17. 7. 2020. zaprimio molbu za pravnu pomoć od osobe M. H. Vojnom povjereniku obratio se vojnik M. H. koji je u svojoj molbi naveo da je zbog obiteljske situacije u kojoj se nalazi, preciznije bolesne majke koja boluje od plućne embolije, dva puta upućivao zahtjev za premještaj s lokacije u vojarni „Adil Bešić“ u Bihaću na neku lokaciju u okolici Sarajeva, što mu je odobrio i zapovjednik bojne. Međutim, do samog premještaja u to vrijeme još nije došlo.

Vojni povjerenik je, koristeći se institutom posredovanja, razgovarao s načelnikom Zajedničkog stožera OSBiH, general-pukovnikom Senadom Mašovićem, koji je naveo da će imenovanome omogućiti premještaj u Sarajevo čim se za to ukaže prilika. Vojni povjerenik naložio je navedenoj osobi da uputi ponovni zahtjev, nakon čega je ona uputila još jedan zahtjev za premještaj, praćen potrebnom medicinskom dokumentacijom, kojem je Zajednički stožer OSBiH udovoljio nakon ponovne intervencije vojnog povjerenika.

Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći

Vojni povjerenik je u 2020. godini poduzimao aktivnosti u smjeru istrage određenih pitanja o kojima je dobivao saznanja (pozivi, molbe ili zahtjevi djelatnih vojnih osoba) i sudjelovao ili intervenirao prije donošenja odluke, naredbe ili neke druge obvezujuće pravne norme koja bi mogla biti uzrokom eventualnih povreda ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH. Tijekom 2020. godine u Uredu vojnog povjerenika zabilježeno je 29 slučajeva u kojima je vojni povjerenik pružao pravnu pomoć djelatnim vojnim osobama, provodio istrage te pružao pravnu i stručnu podršku.

U izvještajnom razdoblju najveći broj slučajeva pravne pomoći, izravne i neizravne, evidentiran je u sljedećim područjima:

- ostvarivanje prava iz radnih odnosa
- pravna pomoć pri prijemu u oružane snage ili napredovanju u službi;
- premještaj/prekomanda djelatne vojne osobe;
- pritužbe koje se odnose na nepravilnosti vezane uz napredovanje u službi i pravilnik o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom u MO i OSBiH;
- Zahtjevi za dostavu službene dokumentacije;
- tumačenje pravnih propisa.

Djelovanje sukladno s načelima zakonitosti, pravičnosti, transparentnosti, efikasnosti, kao i brzo reagiranje na situacije mogućeg kršenja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, doprinijelo je da institucija uživa veliko povjerenje samih podnositelja pritužbi. Brojni zahtjevi za pružanje pravne pomoći, te pisma zahvalnosti, koje vojnom povjereniku upućuju pripadnici Oružanih snaga BiH još jedna su potvrda opravdanosti postojanja institucije parlamentarnog vojnog povjerenika BiH. U istom trenutku to daje dodatnu energiju da se nastavi dalje s dobrim rezultatima rada.

Odjeljak C. Najavljeni i nenajavljeni posjeti jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH

U skladu s člankom 4. točka f) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 51/09), vojni povjerenik ovlašten je u bilo kojem trenutku, najavljeno ili nenajavljeno, posjetiti jedinice i zapovjedništva Oružanih snaga BiH i organizacijske jedinice Ministarstva obrane BiH. Vojni povjerenik nastoji, u raspravi i razgovoru s djelatnim vojnim osobama, kao i obilaskom lokacija i prostora u kojima borave ili ih koriste za potrebe službe, procijeniti stanje ljudskih prava i sloboda i na temelju toga utvrdi pravce svojeg djelovanja.

Tijekom 2020. godine vojni povjerenik realizirao je 12 najavljenih i nenajavljenih posjeta vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, a pregled određenih posjeta, kao i teškoće s kojima se suočavaju DVO-i, navodimo u nastavku.

1. Najavljeni posjet Centru za temeljnu obuku Oružanih snaga BiH u Pazariću

Vojni povjerenik je zajedno s generalnim inspektorom Ministarstva obrane BiH, brigadnim generalom Mirsadom Ahmićem, 3. 9. 2020. boravio u najavljenom posjetu Centru za temeljnu obuku Oružanih snaga BiH u Pazariću.

Vojni povjerenik i brigadni general Ahmić tom su se prilikom susreli sa zapovjednikom, pukovnikom Alemom Kaplanom, i suradnicima. Cilj predmetnog posjeta, pored informiranja pripadnika ove jedinice o funkcijama institucije parlamentarnog vojnog povjerenika i sustava inspektora u MO i OSBiH, bio je i sagledavanje stanja u jedinici, mjera koje se provode u cilju zaštite zdravlja pripadnika jedinice u okolnostima pandemije COVID-19. Također, cilj posjete bio je upoznati se s redovnim aktivnostima i poduzetim mjerama Centra za temeljnu obuku za prihvata i organiziranje obuke 23. klase kandidata za prijem u OSBiH, kao i s aktivnostima u pogledu uvjeta života i rada na lokaciji, posebice mjera za zaštitu života i zdravlja djelatnih vojnih osoba. Zapovjednik Centra pukovnik Alem Kaplan sa suradnicima na sastanku je iznio informacije o pripremama za prijem 23. klase kandidata za temeljnu obuku, planiranim načinima organizacije obuke u uvjetima pandemije koronavirusa (COVID – 19), smještajnim kapacitetima, izradi skripti i potrebnih naputaka za temeljnu vojničku, dočasničku i časničku obuku.

Za vrijeme posjeta vojni povjerenik i general Ahmić utvrdili su i postojanje niza poteškoća s kojima se pripadnici jedinice suočavaju, poput zastarjelog sustava grijanja u objektima za smještaj ljudstva, nedostatak beskontaktnih toplomjera, nedostatak sredstava za šišanje polaznika, nedostatak uređaja za sušenje odjeće i kose nakon kupanja, nedostatak odgovarajućih količina sredstava za zaštitu i zaštitnih maski i rukavica, te otežano obavljanje hitnih nabava, što rezultira time da često starješine iz osobnih sredstava osiguraju novac za održavanje lokacije i materijalno-tehničkih sredstava. Brojne teškoće s kojima se susreću zapovjednik, njegovi suradnici i drugi

DVO-i na ovoj lokaciji su sustavne prirode. Odgovornost i profesionalan odnos prema poslovima i zadacima, kao i međusobna suradnja zapovjednika i njegovih nadređenih na najvišoj su razini. Posebno treba istaknuti da je vidljiv značajan pomak u radu, inicijativama, sposobnosti i spremnosti rukovodnog kadra da izvršava povjerene zadaće u skladu s najvećim standardima, te je potrebno značajnije angažiranje Ministarstva obrane BiH u pravcu podrške Centru u realizaciji projekata i planova, a sve u cilju stvaranja uvjeta za kvalitetno izvođenje obuka i ostalih aktivnosti u Centru za temeljnu obuku.

2. Najavljeni posjet Zapovjedništvu 4. pješačke brigade Oružanih snaga BiH u Čapljini

Vojni povjerenik je zajedno s generalnim inspektorom Ministarstva obrane BiH, brigadnim generalom Mirsadom Ahmićem, 30. 11. 2020. boravio u najavljenom posjetu 4. Pješačkoj brigadi OSBiH u Čapljini.

Vojnog povjerenika i brigadnog generala Ahmića primio je brigadir Zdravko Rezo, zapovjednik 4. pješačke brigade OSBiH sa suradnicima. Cilj predmetnog posjeta, uz informiranje pripadnika ove jedinice o funkcijama institucije parlamentarnog vojnog povjerenika i sustavu inspektora u MO i OSBiH, bio je i sagledati stanje u jedinici, mjere koje se provode u cilju zaštite zdravlja pripadnika jedinice u okolnostima pandemije COVID-19, kao i aktivnosti u sklopu priprema jedinice za upućivanje pješačke jedinice u OPM u RSM.

U trenutku predmetnog posjeta na lokaciji vojarne „Božan Šimović“ u Čapljini, u karanteni je bilo 37 vojnih osoba iz sastava jedinice 4. pbr. za OPM i osam pripadnika jedinice VP. Među djelatnim vojnim osobama koji su izabrani za sudjelovanje u operaciji potpore miru u Afganistanu, za njih osam je testiranjem utvrđena prisutnost koronavirusa te su bili u izolaciji, dok se još šest pripadnika nalazilo u samoizolaciji zbog kontakta sa zaraženima. Sve to predstavlja poseban izazov i teškoće u jedinici za vrijeme priprema za sudjelovanje u operaciji potpore miru.

Zapovjednik brigade poduzeo je sve mjere za organiziranje života i rada u jedinicama koje su u karanteni, uz poštivanje svih naloženih mjere zaštite od koronavirusa. Posebno treba naglasiti da su zapovjednik brigade i njegovi suradnici poduzeli sve mjere u cilju realizacije priprema za upućivanje jedinice iz sastava 4. pbr. To uključuje i činjenicu da je odabir kandidata proveden u skladu s procedurama kojima se uređuje ovo područje i predstavlja primjer dobre prakse, što je potvrđeno i izvješćima i postupcima koje je vodio i GI MOBiH povodom zahtjeva za djelovanje inspektora. Vojni povjerenik naglasio je da nije imao pritužbi vezanih za odabir kandidata za odlazak u misiju, što je za svaku pohvalu.

Poteškoće s kojima se suočavaju pripadnici jedinice, a koje su uočili parlamentarni vojni povjerenik i generalni inspektor za vrijeme predmetnog posjeta, ogledaju se u sljedećem:

- Stanje osoblja: brigada ukupno ima 1.232 pripadnika, od toga 147 časnika, 363 dočasnika, 718 vojnika i 4 civilne osobe. Ukupno je 90 žena djelatnih vojnih osoba, pri čemu je najveći broj u kategoriji vojnika. Popunjenost brigade iznosi oko 80 %, pri čemu je posebno naglašeno da 141 vojnik nedostaje u 1. pješačkoj bojni, 37 vojnika u 2. pješačkoj bojni, 24 vojnika u 3. pješačkoj bojni, 9 vojnika u topničkoj bojni, 7 vojnika u izviđačkoj satniji i 2 vojnika u vodu veze. Navedeno otežava obavljanje redovitih poslova i zadataka, posebno uzme li se u obzir mogućnost da određeni broj ljudstva koristi određena prava iz radnog

odnosa (bolovanje, godišnji odmor), što prouzrokuje preopterećenost raspoloživog ljudstva. Očekuje se bolja popuna u idućem razdoblju iz sastava kandidata za prijem u kategoriji vojnika koji se trenutačno nalaze u COO-u.

- Nedostatak energenata za grijanje u objektima u kojima borave zapovjedništvo brigade i jedinice za OPM, što je nadomješteno zagrijavanjem prostorija električnim grijalicama.
- Nedovoljna popuna JTU-a.
- Preopterećenost ljudstva osiguranjem 16 lokacija (pet lokacija stražarska služba i 11 lokacija čuvarska služba).

Po okončanju posjeta vojni povjerenik konstatirao je da je angažiranje brigade u pravcu zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda djelatnih vojnih osoba, posebno s naglaskom na uvjete njihovog života i rada na lokacijama u okolnostima pandemije zarazne bolesti prouzrokovane koronavirusom (COVID-19), na izuzetnoj razini. Aktivnosti svih pripadnika 4. pješačke brigade na izvršavanju dodijeljenih zadataka, unatoč svim poteškoćama, te suradnja s civilnim strukturama za svaku je pohvalu.

POGLAVLJE III.

12. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA OMBUDSMANA ZA ORUŽANE SNAGE

Vojni povjerenik je sa suradnicima sudjelovao na 12. međunarodnoj konferenciji ombudsmana za oružane snage, koju je putem *online* platforme organizirao Ženevski centar za upravljanje sigurnosnim sektorom - DCAF.

Konferenciju, koja je održana od 26. do 30. listopada, otvorio je ravnatelj DCAF-a, veleposlanik Thomas Guerber, koji se u svome izlaganju prisjetio uspješno održane prošlogodišnje konferencije u Sarajevu. Izrazio je žaljenje što se sudionici konferencije nisu mogli okupiti u Beču, kako je bilo planirano, te dodao da je pandemija koronavirusa (COVID-19) odgodila brojne slične događaje, ali i nametnula nove teme na 12. međunarodnoj konferenciji ombudsmana za oružane snage.

Tema ovogodišnje konferencije bila je “Utjecaj pandemije COVID-19 na institucije ombudsmana za oružane snage”. Poseban naglasak stavljen je na stanje u oružanim snagama i aktivnosti ombudsmana za oružane snage u brojnim segmentima, posebno u onima koji se odnose na zaštitu ljudskih prava.

Sudionici konferencije zaključili su da su u vrijeme pandemije oružane snage diljem svijeta suočene s novim izazovima koji imaju veliki utjecaj na obuku, vojne vježbe i angažiranje oružanih snaga, što se, kako je rečeno, posebno odnosi na aktualne mirovne misije. Naglašena je potreba jačanja uloge ombudsmana za oružane snage, čije djelovanje u vrijeme pandemije može, kako je ocijenjeno, doprinijeti manjem izlaganju pripadnika oružanih snaga, kao i boljoj zaštiti njihovih ljudskih prava. Razmijenjena su iskustva o radu institucija ombudsmana u okolnostima koje nameće pandemija, a sagledani su brojni specifični aspekti demokratskog nadzora nad oružanim snagama.

Predstavnici institucija ombudsmana za oružane snage jedinstveni su u opredjeljenju da blisko surađuju s ciljem pružanja posebne zaštite pripadnicima oružanih snaga u vrijeme pandemije. Na ovoj je konferenciji zauzet jedinstven stav i o potrebi angažiranja pripadnika oružanih snaga u pomoći civilnom stanovništvu i zdravstvenim djelatnicima za vrijeme trajanja pandemije, što je istaknuto i u zajedničkoj izjavi sudionika konferencije.

Sudionici konferencije odali su posebno priznanje Bosni i Hercegovini i Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH na izuzetnoj organizaciji prošlogodišnje 11. međunarodne konferencije ombudsmana za oružane snage.

POGLAVLJE IV.

OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2020. GODINI

S ciljem potpunog informiranja o aktivnostima Ureda u 2020. godini, navodimo podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, te ostale aktivnosti koje su poduzimane s ciljem obavljanja parlamentarne kontrole rada, s jedne strane, a ujedno primjene zakonskih ovlasti, s druge strane.

Dakle, osim rada povodom pritužbi, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, tijekom 2020. godine realiziran je niz drugih aktivnosti, čiji pregled dajemo kronološki u nastavku.

Veljača 2020.

- 11. 2. 2020. sastanak s programskom voditeljicom Ženevskog centra za upravljanje sigurnosnim sektorom Teodorom Fuior
- 13. 2. 2020. nazočenje polaganju svečane prisege 6. klase časnika Oružanih snaga BiH
- 13. 2. 2020. sastanak sa zamjenikom načelnika Stožera Vrhovnog zapovjedništva savezničkih snaga za Europu, generalom Olivierom Ritimanom

Ožujak 2020.

- 4. 3. 2020. sastanak sa zapovjednikom Stožera NATO-vih snaga u Sarajevu, generalom Williamom J. Edwardsom
- 11. 3. 2020. nazočenje 14. godišnjoj konferenciji Generalnog inspektorata MOBiH
- 12.-13. 3. 2020. nazočenje Preglednoj konferenciji Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH

Travanj 2020.

- 2. 4. 2020. radni posjet Generalnom inspektoratu MOBiH
- 9. 4. 2020. radni posjet Brigadi taktičke potpore OSBiH
- 15. 4. 2020. radni posjet Zajedničkom stožeru OSBiH

Svibanj 2020.

- 5. 5. 2020. radni posjet Ministarstvu obrane BiH
- 27. 5. 2020. nazočenje otvaranju vojne ambulante u vojarni „Kozara“, Banja Luka.

Lipanj 2020.

- 9. 6.2020. nazočenje Analizi rodne ravnopravnosti u OSBiH, u organizaciji Ministarstva obrane BiH i Generalnog inspektorata MOBiH
- 25. 6. 2020. nazočenje svečanosti u povodu obilježavanja Dana državnosti Republike Slovenije
- 28. 6. 2020. nazočenje obilježavanju Dana 3. pješačke pukovnije OSBiH

Srpanj 2020.

- 8. 7. 2020. nazočenje otvaranju vojne ambulante u vojarni „Rajlovac“, Sarajevo

Kolovoz 2020.

- 26. 8. 2020. posjet Inženjerijskoj bojni, Brigada taktičke potpore OSBiH u Derventi
- 26. 8. 2020. posjet Deminerskoj bojni, Brigada taktičke potpore OSBiH u Derventi

Rujan 2020.

- 3. 9. 2020. posjet Centru za temeljnu obuku OSBiH u Pazariću
- 24. 9. 2020. posjeta Glavnoj logističkoj bazi OSBiH u vojarni „Butile“ u Sarajevu

Listopad 2020.

- 13. 10. 2020. sudjelovanje na okruglom stolu „Sigurnost Balkana“ u Istočnom Sarajevu
- 26.-30. 10. 2020. sudjelovanje na 12. međunarodnoj konferenciji ombudsmana za ljudska prava u oružanim snagama

Studeni 2020.

- 30. 11. 2020. posjet 4. pješačkoj brigadi OSBiH u Čapljini.

**PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović**